

تأثیر برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی بر تسهیل یادگیری دانش‌آموزان

دوره دوم ابتدایی

The Effect of Physical Education Lesson and Its Integration in Facilitating the Learning of Elementary Lessons

تاریخ دریافت مقاله: ۱۷/۰۲/۱۴۰۲؛ تاریخ پذیرش مقاله: ۲۷/۰۸/۱۴۰۲

R. Allaei

H. Ghasempour Moghaddam (Ph.D)

M. R. Shah Abadi (Ph.D)

رویا علایی^۱محمد رضا شاه آبادی^۲حسین قاسم پور مقدم^۳

Abstract: The purpose of this research was to investigate the effect of physical education curriculum with an integrated approach on facilitating students' learning. The method of this research was descriptive-survey. The studied population in this research included all students of the second year of elementary school in Tehran. The sample size was selected using Cochran's formula, 300 people were selected by multi-stage sampling method, McDermott's (1999) learning questionnaire was used to collect data. The results of this research showed that the physical education curriculum with an integrated approach has a significant effect on facilitating students' learning ($p < 0.05$). Based on the findings of the research, it can be concluded that the physical education curriculum with an integrated approach can increase the amount of students' learning; therefore, by integrating the physical education curriculum in the second level of elementary school, it is possible to facilitate the students' learning.

چکیده: هدف از این مقاله بررسی تأثیر برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی بر تسهیل یادگیری دانش‌آموزان بود. روش این پژوهش توصیفی-پیمایشی است. جامعه مورد مطالعه شامل کلیه دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی شهر تهران بود. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۰۰ نفر با روش نمونه‌گیری چندمرحله‌ای انتخاب شدند، جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه یادگیری مک درموت (۱۹۹۹) استفاده شد. یافته‌های این پژوهش نشان داد که برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی بر تسهیل یادگیری دانش‌آموزان تأثیر معناداری دارد ($p < 0.05$). براساس یافته‌های پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که با برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی می‌توان میزان یادگیری دانش‌آموزان را افزایش داد و پیشنهاد می‌شود با برگزاری نشست تخصصی با عنوان آموزش برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی برای معلمان، یادگیری دانش‌آموزان را بهبود بخشید.

Keywords: learning, curriculum, physical education, integrated approach

کلیدواژه‌ها: یادگیری، برنامه‌درسی، تربیت‌بدنی، رویکرد تلفیقی

۱. دانشجوی دکتری گروه علوم تربیتی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، ایران roya.alaei1350@gmail.com

۲. دانشیار گروه فلسفه و تعلیم و تربیت اسلامی واحد تهران جنوب و دانشگاه آزاد اسلامی (نویسنده مسئول)

mshahabadi@yahoo.com

h.ghasempour@cfu.ac.ir

۳. دانشیار گروه علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

مقدمه

امروزه بسیاری از نظام‌های آموزشی دنیا با توجه به تغییرات وسیعی که در جوامع بشری روی می‌دهد، کارایی مطلوبی ندارند. پس باید با توجه به تغییرات اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و فناوریانه جدید، عبارتی با بهره‌گیری مؤثر از فرصت‌ها و همچنین پتانسیل‌های موجود طرحواره‌های برنامه درسی مورد تجدید مهندسی و تجدید ساختار قرار گیرند (جلالی و عباسی، ۱۳۹۷). در این صورت است که نظام آموزشی می‌تواند افرادی کاوشگر، آفریننده، مشکل‌گشا، نوآور، مولد و عامل تغییر را تربیت و قدرت اندیشه و مهارت‌های ذهنی آنان را تقویت کند تا آنان به راحتی بتوانند برای دست یافتن به راه‌حل‌های مناسب و واقع بینانه به خلق ایده‌های نو بپردازند. دستیابی به چنین وضعیت مطلوبی مستلزم شناسایی وضع موجود است (میرکمالی و خورشیدی، ۱۳۹۸) و آنچه از یافته‌ها برمی‌آید نظام آموزشی متداول با برنامه درسی مبتنی بر محتوا قادر به توسعه انگیزش، شایستگی‌ها و مهارت‌های مرتبط با کارآفرینی و نوآوری نیست و به عبارتی دیگر برای جهان دگرگون شونده مناسب نمی‌باشد (بلینکر^۱ و همکاران، ۲۰۱۹)؛ زیرا قادر به ایجاد فرصت‌هایی برای تلفیق دانش و مهارت‌ها و برخوردار نمودن فراگیران از تجربه لازم برای برقراری ارتباط با محیط اطراف خود و درک مفید از آن نیست (شپرد-لو^۲ و همکاران، ۲۰۱۸). به همین جهت امروزه صاحب‌نظران حوزه تعلیم و تربیت خودراهر نمودن فراگیران در یادگیری را طریقی مؤثر برای دستیابی به توانمندی‌ها و شایستگی‌های لازم می‌دانند. چراکه فراگیران را قادر خواهد ساخت تا بتوانند با نیازها، اهداف، استراتژی یادگیری و ارزیابی نتایج یادگیری خود آشنا شوند و این امر موجب افزایش قدرت انتخاب، اعتماد بنفس، انگیزه و توسعه مهارت‌های یادگیری مادام‌العمر در فراگیران می‌گردد (یوان^۳ و همکاران، ۲۰۲۰).

بنابراین تغییر رویکرد برنامه درسی متداول در اوایل قرن ۲۱ به منظور تنظیم برنامه درسی برای خودراهر نمودن فراگیران نه تنها موجب تقویت روحیه خوداتکایی فراگیران شد بلکه آنها را در جهت یادگیری مناسب نیز فعال ساخت و از سویی زمینه گسترش سطح تجربیات و ارتقای

1. Blenker, P., Dreisler, P., Færgemann, H. M., & Kjeldsen, J
2. Sheppard-Law, S., Curtis, S., Bancroft, J., Smith, W., & Fernandez, R
3. Yuan, H. B., Williams, B. A., Fang, J. B., & Pang, D

تأثیر برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی بر تسهیل یادگیری ...

توانمندی‌های یادگیرندگان را نیز فراهم نمود (سیرانگ^۱، ۲۰۱۵). در این راستا بهره‌گیری از رویکرد وارونه در برنامه درسی در ایجاد خودراهبری، استقلال و خود اتکایی که تحت تأثیر پیشرفت‌های نظریه پردازی در حوزه آموزش و یادگیری پدیدار شده، گامی مؤثر می‌باشد (جی کوبز^۲، ۲۰۱۷) زیرا زمینه یادگیری عمیق‌تر، خودپرسی، خودبازبینی و به طور کلی زمینه یادگیری فراشناختی را فراهم می‌آورد. این رویکرد برنامه درسی درصدد جایگزینی روش‌های فعال یادگیری بر روش‌های متداول در فضای بیرون و سپس داخل کلاس می‌باشد (شولتز^۳، ۲۰۱۴) و آنچه در این میان مهم جلوه می‌کند، توجه به پر نمودن فاصله و شکاف بین یادگیری مدرسه‌ای و یادگیری محیط کار است. عبارتی بر یادگیری که منعکس کننده ویژگی‌های جهان کار است تأکید می‌کند و این امر زمینه تعامل بیشتر میان دانش‌آموزان و معلم و همچنین تعامل میان خود دانش‌آموزان را نیز بهبود می‌بخشد (عثمان^۴ و همکاران، ۲۰۱۴) زیرا فراگیران از تعامل با دیگران برای اثر بخشی و عمق بخشیدن به یادگیری خود استفاده می‌کنند تا به این وسیله بیش خود را برای برنامه‌ریزی یادگیری‌های بعدی گسترش داده و از فعالیت‌های گروهی جهت توسعه یادگیری خودراهبر استفاده کنند (تقی پور و همکاران، ۱۳۹۵).

به این ترتیب یادگیری به عنوان یک فرایندی می‌باشد که به تغییر کیفی در درک و فهم منجر می‌گردد. به همین جهت نظام آموزشی که توانمند سازی یادگیرنده را هدف قرار داده، بهره‌گیری از برنامه درسی مبتنی بر محتوا که منحصراً برکسب دانش تمرکز دارد طریقی مناسب برای آماده نمودن فراگیران برای مقابله با جهان دگرگون شونده نمی‌باشد. زیرا فضای مدارس نیز از جوشش حقیقی علمی، تحقیقی و روابط دوستانه و صمیمانه بین معلمان و دانش‌آموزان برخوردار نمی‌باشد و آنچه مسلم است تنها با گذراندن تعالیم از پیش تعیین شده، قطعاً خلاقیت، مثبت اندیشی، مثبت زیستی و بسیاری از عناصر ضروری دیگر نیز در یادگیرندگان رشد نمی‌کند (شعاری نژاد، ۱۳۹۳). چراکه در فضای محصور کتاب، کلاس و برنامه درسی ثابت و اجباری، دامنه تجربه محدود می‌گردد و سعی دارد صرفاً یک رویکرد مفروض انگاشته شده را نسبت به یادگیری ارائه نماید (شعبانی، ۱۳۹۵).

---

1. Siriwongs, P

2. Jacobs, D

3. Schultz, D., Duffield, S., Rasmussen, S. C., & Wageman, J

4. Osman, S. Z. M., Jamaludin, R., & Mokhtar, N

استنر و بانینگ (۲۰۱۱) می‌توان بر روش‌های یادگیری و توانایی‌های یادگیرندگان تأثیر گذاشته و فرایند توسعه و پیشرفت علمی را به دنبال داشته باشد. در دنیای امروز، پژوهشگرانی از جمله کوین و گری دریافته‌اند که داشتن اطلاعات زیاد راهگشا نیست و آنچه اهمیت دارد استفاده از حجم وسیع اطلاعات و به کارگیری آن در همه حیطه‌های زندگی است؛ لذا برای استفاده از این منابع گسترده مفهومی، لازم است فراگیران به سطوح عالی تفکر و خودشناسی دست یابند. مهمترین مسئله در این بین می‌تواند نوع آموزش و یاددهی باشد و این آموزش باید مطابق با ویژگی‌های شخصیتی و سبک یادگیری افراد به انجام برسد (اسماعیلی، ۱۳۹۹).

تلاش هر نظام تربیتی، این است که اصول، روش‌ها و کارکردهای خود را از حالت ایستا خارج نماید و بتواند خواسته‌هایش را متناسب با دگرگونی‌های محیطی، برآورده سازد. اگر یک نظام تربیتی بخواهد بدون توجه به دگرگونی‌های محیطی، از اصول و شیوه‌های معین، به نحو ثابت برای همه زمان‌ها و مکان‌ها استفاده کند، موفق نخواهد بود (حسن زاده، ۱۳۹۸).

به عقیده کلب یادگیرنده در واقع در جریان یک چرخه یادگیری قرار می‌گیرد و به نسبت توانایی‌های خود از همه شیوه‌ها برای درک و تسهیل یادگیری استفاده می‌کند، نسبت استفاده از این شیوه‌ها هم می‌تواند به تجارب و عادات یادگیری فرد و هم به موضوع مورد یادگیری مربوط باشد. او می‌گوید عادت به استفاده از یک شیوه برای یادگیرنده سبب محدودیت درک و پردازش اطلاعات، و در نتیجه عدم توفیق وی می‌شود؛ بنابراین یادگیرنده توانا قادر است به تناسب موضوع مورد یادگیری از روش کارآمدتری استفاده نماید. بنابراین معلم با توجه به یادگیری دانش‌آموزان می‌تواند روش‌های تدریس خاصی را بکار گیرد تا یادگیرندگان بتوانند به هدف خود که یادگیری است نزدیکتر شوند (شعاری نژاد، ۱۳۹۳).

در گذشته، تلاش زیادی برای برنامه‌ریزی درسی تربیتی بدنی در ایران صورت نگرفته است. فریمان^۱ معتقد است که اهداف تربیت بدنی که در راستای اهداف عمومی آموزش و پرورش قرار دارد. شامل توسعه شکوفایی جسمی، ذهنی و عاطفی دانش‌آموزان است. این اهداف که ابعاد مختلف کودک را شامل می‌شود موجب بی‌همتایی تربیت بدنی در میان دروس مختلف شده است. حذف یا کم توجهی به برنامه‌های تربیت بدنی در مدارس که به محدود کردن فعالیت‌های جسمانی و حرکتی نوجوانان منجر می‌شود به معنی محروم ساختن نوجوانان از رشد طبیعی از نظر جسمانی

تأثیر برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی بر تسهیل یادگیری ...

و حتی روانی و اجتماعی است. با وجود تأکید بر ضرورت تربیت بدنی برای تعلیم و تربیت عمومی، اگر چه تأمین سلامت جسمانی و توجه به بهداشت فردی در اهداف زیستی آموزش و پرورش و ذکر شده و پرورش تن و روان و حفظ سلامتی جسمانی و ایجاد عادات بهداشتی در اهداف آموزش و پرورش در نظر گرفته شده است. مطالعات توصیفی نیز بیانگر کاستی‌هایی در اجرای برنامه‌های درسی تربیت بدنی در ایران است. در تلاش برای برطرف کردن نیازهای یادگیری دانش‌آموزان و فراهم آوردن محیطی جذاب و چالش برانگیز برای یادگیری، در سازمان‌های مختلفی برای سال‌های دبستان و متوسطه، موضوع‌هایی در نظر گرفته می‌شود که اهمیت جهانی داشته و در چهارچوب عناوین درسی مرسوم قرار دارند. این موضوع‌ها ضمن گسترش آگاهی دانش‌آموزان از روابط انسان‌ها، درک این نکته که بین عملکرد و تجارب انسان‌ها ارتباطی وجود دارد را ارتقا می‌بخشد. در این سیستم آموزشی به یادگیری تلفیقی علوم به ویژه علوم تجربی و علوم اجتماعی تأکید می‌شود و هدف تدریس و تمامی فعالیت‌ها رشد مهارت‌های عملکردی در دانش‌آموزان است تا از دانش خود جهت حل مسائل دنیای واقعی استفاده کنند (خوش نشین، ۱۳۹۷). خسروی و کافی زاده (۱۳۹۵) نیز تعاریفی چند از برنامه درسی را از منظر برخی صاحب‌نظران چنین مطرح می‌کنند: از نظر دیوید پرت^۱ برنامه درسی مجموعه‌ای از فرصت‌های یادگیری برای یادگیرندگان است. هولیس کسول^۲ معتقد است برنامه درسی یعنی تعامل فرد برای کسب تجربیات توسط یادگیرنده تحت حمایت معلمان. سیلور الکساندر^۳ (۲۰۱۵) برنامه درسی را کلیه تلاش‌های مدرسه برای تحقق بخشیدن به نتایج مطلوب موقعیت‌های درونی و بیرونی می‌داند. در تلاش برای برطرف کردن نیازهای یادگیری دانش‌آموزان و فراهم آوردن محیطی جذاب و چالش برانگیز برای یادگیری، در سازمان‌های مختلفی برای سال‌های دبستان و متوسطه، موضوع‌های در نظر گرفته می‌شود که اهمیت جهانی داشته و در چهارچوب عناوین درسی مرسوم قرار دارند. این موضوع‌ها ضمن گسترش آگاهی دانش‌آموزان از روابط انسان‌ها، درک این نکته که بین عملکرد و تجارب انسان‌ها ارتباطی وجود دارد را ارتقا می‌بخشد. در این سیستم آموزشی به یادگیری تلفیقی علوم به ویژه علوم تجربی و علوم اجتماعی تأکید می‌شود و هدف تدریس و تمامی فعالیت‌ها رشد مهارت‌های عملکردی در دانش‌آموزان است تا از دانش

---

1. Pratt, D

2. Caswell, H

3. Saylor, L & Alexander, B

خود جهت حل مسائل دنیای واقعی استفاده کنند. پیدایش مبحث تلفیق در برنامه‌های درسی با هدف ارتباط دادن مطالب معنا دار و ترکیب مفاهیم، مضامین و مهارت‌ها موجب ایجاد تغییر در برنامه‌های درسی مجزا و محتوا محور گردیده است (خسروی و کافی زاده، ۱۳۹۵).

از جمله برنامه‌های درسی که طی چند سال گذشته دست خوش تغییرات زیادی بوده است، برنامه درسی تربیت‌بدنی است. (جوادی پور ۱۳۹۷) تلفیق تربیت‌بدنی با موضوعات درسی، صرفه نظر از افزایش میزان یادگیری، به دانش‌آموزان همچنین به معلمان و اولیای مدرسه فرصتی می‌دهد تا باهم به صورت تیمی و گروهی کار کنند و با شناختی که از اثربخشی و کارایی این برنامه بدست می‌آورند، تربیت‌بدنی و ورزش را یک بازی تلقی نکرده، بلکه آن را یک موضوع درسی واقعی به حساب آورند (احمدی، ۱۳۹۰).

تربیت‌بدنی و ورزش به خاطر ماهیت پویا و فعال خود در امر تلفیق با سایر دروس، در سال‌های اخیر در اغلب کشورهای جهان توجه ویژه‌ای را به خود معطوف داشته است. مهانا و کیلانی (۲۰۱۰)، در پژوهشی به افزایش تربیت‌بدنی در برنامه‌ی درسی آموزش ابتدایی کشور عمان پرداخته‌اند و بیان می‌کنند برای این‌که بتوان رویکرد تلفیقی را در بیشترین حد خود در مدارس به اجرا درآورد، باید کارایی و اثربخشی درس تربیت‌بدنی را در آموزش ابتدایی تجزیه و تحلیل نمود و تربیت‌بدنی به‌عنوان روش تلفیقی در تمام قسمت‌های برنامه درسی در بر گرفته شود و اثرات افزایش بخش‌های ورزشی در برنامه درسی آموزش ابتدایی مورد مطالعه قرار گیرد. وب و پیرسون (۲۰۱۸) که در بررسی‌های خود به رویکرد تلفیقی در بازی‌های آموزشی اشاره کرده‌اند و بیان می‌دارند که با قرار دادن یادگیرندگان در یک موقعیت بازی می‌توان یادگیری و ایجاد فهم را تسهیل نمود؛ همچنین پژوهش، اپلی و همکاران (۲۰۱۷) که پس از بررسی ۱۱ گروه تلفیقی به‌صورت یک مطالعه موردی درباره برنامه درسی تلفیقی در کلاس‌های درس ابتدایی و دبیرستان به این نتیجه رسیدند که افرادی که با استفاده از محتوای برنامه درسی تلفیقی تشویق شده‌اند، تمایل و تأکید بر آموزش مبتنی بر برنامه درسی تلفیقی دارند؛ و همچنین این مطالعه نشان داد که دوره‌های میان‌رشته‌ای و تلفیقی میزان موفقیت افراد تیم را نیز افزایش می‌دهد. همان طور که گفته شد، پژوهش‌های اندکی در زمینه طراحی الگوی برنامه درسی تربیت‌بدنی با رویکرد تلفیقی و تأثیر آن بر تسهیل یادگیری دانش‌آموزان انجام گرفته، لذا این پژوهش خلاء پژوهشی را که ایجاد شده بود، مورد هدف قرار داده است. پژوهش‌های گوناگون نشان داده‌اند که تسهیل یادگیری دانش‌آموزان را

تأثیر برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی بر تسهیل یادگیری ...

می‌توان با استفاده از راهبردهایی افزایش داد، از لحاظ نظری این پژوهش می‌تواند اطلاعات ارزشمندی درباره اثرات مستقیم و غیرمستقیم طراحی الگوی برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی را روی تسهیل یادگیری فراهم کند. از لحاظ کاربردی نیز می‌توان از نتایج مطالعه در بررسی مسائل روان‌شناختی و تحصیلی مرتبط با دانش‌آموزان کمک گرفت که نقش حائز اهمیتی را ایفا می‌کند و البته یافته‌های آن می‌تواند مسئولین و متصدیان مدارس و آموزش و پرورش را در جهت رسیدن به اهداف عالی‌شان که همان پرورش نوجوانان است، یاری دهد. بنابراین در پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به این سؤال‌ها خواهیم بود که الگوی مناسب برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی چگونه است؟ و چه تأثیری بر تسهیل یادگیری دانش‌آموزان دارد؟

روش

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری شامل کلیه دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی شهر تهران می‌باشد. در این پژوهش از روش نمونه‌گیری چندمرحله‌ای استفاده شد، به نحوی که از بین دانش‌آموزان دوره دوم ابتدایی شهر تهران با استفاده از فرمول کوکران ۳۰۰ نفر انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه یادگیری مک درموت (۱۹۹۹) استفاده شد: این پرسشنامه دارای ۲۵ سوال سه گزینه‌ای می‌باشد و ۴ خرده مقیاس (انگیزه شایستگی، نگرش نسبت به یادگیری، توجه/ پشتکار، راهبرد/ انعطاف پذیری) به شرح زیر اندازه‌گیری می‌شود:

جدول ۱: تجزیه و تحلیل کیفی مصاحبه‌ها

سوال‌هایی که خرده مقیاس را می‌سنجد	سؤال		متغیر
	خرده‌مقیاس		
۸-۱	۸	انگیزه شایستگی	یادگیری
۱۵-۹	۷	توجه/ پشتکار	
۲۰-۱۶	۵	نگرش نسبت به یادگیری	
۲۵-۲۱	۵	راهبرد/ انعطاف پذیری	

احمدی و همکاران (۱۳۹۵)، روایی سازه پرسشنامه را با روش تحلیل عاملی در سطح مطلوب و ضرایب پایایی به روش باز آزمایی را در دامنه‌ای از ۰/۸۷ تا ۰/۸۲ به دست آمده است.

یافته‌ها

در این بخش ابتدا اطلاعات توصیفی یادگیری ارائه می‌شود و سپس سوال سوم تحقیق در بخش کمی مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد. مشخصه‌های آماری نظیر میانگین و انحراف معیار یادگیری استخراج گردید که نتیجه حاصله در جدول زیر آمده است.

جدول ۲: شاخص‌های آماری یادگیری

متغیر	میانگین	انحراف معیار
یادگیری	۳۲/۸	۷/۹

میانگین کلی یادگیری ۳۲/۸ حاصل شده است. قبل از تجزیه و تحلیل سوال این بخش، مفروضه‌های اصلی تحلیل رگرسیون یادآوری و گزارش می‌شوند.

۱- کمی یا طبقه‌ای بودن نوع متغیرها:

تمام متغیرهای پیش‌بین باید کمی یا طبقه‌ای باشند؛ متغیر ملاک یا پیامد نیز باید کمی، پیوسته و محدود نشده باشد. منظور از کمی بودن این است که متغیر باید در سطح فاصله‌ای اندازه‌گیری شده باشد، منظور از محدود نشده، این است که نباید هیچ محدودیتی روی تغییرپذیری متغیر ملاک وجود داشته باشد (این مفروضه برقرار است).

۲- عدم هم خطی چندگانه:

متغیرهای پیش‌بین نباید همبستگی بسیار بالایی با همدیگر داشته باشند. نتایج رعایت این مفروضه را نشان داده است.

۳- همگنی پراکنش:

واریانس باقیمانده در همه سطوح متغیر(های) پیش‌بین ثابت است (این مفروضه برقرار است).

۴- خطی بودن رابطه: این مفروضه نیز برقرار است.

۵- نرمال بودن توزیع خطاها: آزمون نرمال بودن توزیع داده‌ها؛ نتیجه آزمون کولموگروف اسمیرنوف در جدول شماره ۳ آمده است.

جدول ۳: وضعیت نرمال بودن داده‌ها با بهره‌گیری از آزمون کولموگروف اسمیرنوف (k-S)

P	مقدار Z	شاخص
		متغیر

تأثیر برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی بر تسهیل یادگیری ...

۰/۳۴	۰/۸۸	۱. برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی
۰/۴۲	۰/۹۰	۲. یادگیری

با توجه به جدول ۳، سطح معناداری متغیرها از ۰/۰۵ بزرگتر است ($p > ۰/۰۵$) و این موضوع نرمال بودن داده‌های پرسشنامه‌های تحقیق را نشان می‌دهد. بنابراین براساس نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنوف فرض بر نرمال بودن داده‌ها تأیید می‌شود و می‌توان برای تحلیل سوال سوم از آزمون پارامتریک (تحلیل رگرسیون تک متغیری) استفاده کرد.

سوال پژوهش: آیا برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی بر تسهیل یادگیری دانش‌آموزان تأثیر دارد؟

برای بررسی و تحلیل این سوال از آزمون تحلیل رگرسیون بهره گرفته شد.

جدول ۴: شاخص‌ها و آماره‌های تحلیل رگرسیون

ضریب همبستگی	مجذور ضریب همبستگی	ضریب تعدیل شده	اشتباه معیار برآورد
R	R2	شده	
۰/۸۱۹	۰/۶۷۱	۰/۶۷۰	۰/۴۶

نتیجه جدول ۴ نشان می‌دهد که بین برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی با یادگیری دانش‌آموزان همبستگی مثبتی وجود دارد ($r = ۰/۸۱۹, p < ۰/۰۱$). همچنین ضریب تعیین R2 نشان می‌دهد که ۶۷/۱ درصد از واریانس یادگیری دانش‌آموزان مربوط به برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی است.

جدول ۵: آزمون تحلیل واریانس رگرسیون

منبع تغییر	مجموع مجذور	درجه آزادی	میانگین مجذورات	میزان F	سطح معنی داری Sig.
اثر رگرسیون	۱۳۲/۰۲	۱	۱۳۲/۰۲	۶۷/۰۱	۰/۰۰۱
اثر باقیمانده	۶۴/۸	۲۹۸	۰/۲۱۷		
جمع	۱۹۶/۸	۲۹۹			

در اطلاعات جدول ۵ تحلیل واریانس مشاهده شده ($f = ۶۷/۰۱, df = ۱ و ۲۹۸$) برنامه درسی

تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی با یادگیری دانش‌آموزان معنادار است ($p < ۰/۰۵$). به این ترتیب گویایی جدول نمایانگر این نکته است که بین برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی با یادگیری دانش‌آموزان ارتباط معنی داری وجود دارد.

جدول ۶: نتایج رگرسیون و برازش معادله رگرسیونی

شاخص‌ها	ضریب تفکیک		نسبت t	سطح معناداری
	B	خطای معیار		
مقدار ثابت	۰/۳۰۳	۰/۰۵	۵/۹	۰/۰۰۱
برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی	۰/۸۱۰	۰/۰۳۳	۲۴/۶	۰/۰۰۱

ارقام مندرج در ترازها و نتایج رگرسیون جدول ۶ نشان داده است که برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی ($P < ۰/۰۱$ $t=۲۴/۶$) با یادگیری دانش‌آموزان رابطه مثبت معناداری دارد و تأثیر برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی بر یادگیری دانش‌آموزان افزایشی است و موجب تسهیل یادگیری می‌شود ($p < ۰/۰۵$). به معنای دیگر هر چه برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی افزایش یابد، یادگیری دانش‌آموزان هم افزایش می‌یابد. معادله رگرسیونی حاصل از مطالعه فوق بدین قرار است.

$$Y=ABX1$$

یادگیری دانش‌آموزان = $۲/۳۰۳ * (برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی ۰/۸۱۰)$

بحث و نتیجه‌گیری

نتیجه به دست آمده در ارتباط با این سؤال پژوهش، با پژوهش اسماعیلی (۱۳۹۹)، حسن زاده (۱۳۹۸)، جوادی پور (۱۳۹۷)، زارع (۱۳۹۵)، سجادی (۱۳۹۸)، دقیقه رضائی (۱۳۹۵)، روت کاتلین و همکاران (۲۰۱۹)، شیور و برلک (۲۰۱۷)، واکر (۲۰۱۵)، وایت هد و هندری (۲۰۱۰)،

تأثیر برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی بر تسهیل یادگیری ...

جونز (۲۰۱۳) همسو بود. هیچ پیشینه پژوهشی یافت نشد که با نتایج حاصل در مورد سؤال چهارم این پژوهش، همسو نباشد.

نتایج پژوهش اسماعیلی (۱۳۹۹) تحت عنوان مطالعه تطبیقی برنامه درس تربیت بدنی دوره ابتدایی ایران و کشورهای منتخب جهان نشان داد که برای ارزشیابی درس تربیت بدنی در دوره ابتدایی در کشورهای مورد مطالعه، مشاهده عملکرد مهارتی دانش‌آموزان بیشتر از آزمون‌های آمادگی جسمانی به کار گرفته می‌شود. تفاوت‌ها و شباهت‌های برنامه درسی کشورهای مورد مطالعه باید با دقت و توجه کافی مورد ارزیابی و تفسیر قرار گیرد. چرا که عوامل بسیاری از جمله فوق برنامه درسی، برنامه‌های ورزشی، نظام آموزش و عوامل اجرایی برنامه درسی در مدارس بر برنامه درس تربیت بدنی تأثیر می‌گذارد. نتایج پژوهش حسن زاده (۱۳۹۸) تحت عنوان طراحی الگوی برنامه‌ریزی درسی تربیت بدنی سپاه نشان داد که در اجرای برنامه‌های تمرینی یگان‌های صفی و ستادی توجهی به محتوا و مربیان نشده است و این یکی از مسایل مهمی است که برای افزایش توانمندی جسمانی کارکنان متناسب با نوع شغل و رسته خدمتی در تدوین برنامه‌های ورزشی باید به آن توجه شود. نتایج پژوهش جوادی پور (۱۳۹۷) تحت عنوان طراحی و اعتباربخشی الگوی مطلوب برنامه درسی تربیت بدنی دوره ابتدایی ایران نشان داد که این الگو با تلفیق حوزه‌های مرتبط با برنامه درسی، عناصر راهبردی و عناصر اساسی برنامه درسی تربیت بدنی، هماهنگی این درس را در نظام آموزشی افزایش داده که در صورت اجرا بسیاری از اهداف تربیت بدنی در مدارس تحقق خواهد یافت. برای اعتبار بخشی الگوی پیشنهادی از نظرات کارشناسان تربیت بدنی و برنامه‌ریزی درسی استفاده شده که درصد بالایی از نمونه آماری الگوی مذکور را تایید نموده اند. زارع (۱۳۹۵) در مطالعه‌ای با عنوان اثر آموزش تلفیقی برنامه درسی تربیت بدنی بر انگیزه پیشرفت تحصیلی دانشجویان نشان داده است: آموزش تلفیقی برنامه درسی تربیت بدنی بر انگیزه پیشرفت تحصیلی دانشجویان تأثیر مثبت دارد، آموزش تلفیقی برنامه درسی تربیت بدنی بر انگیزه درونی پیشرفت تحصیلی دانشجویان تأثیر مثبت دارد، آموزش تلفیقی برنامه درسی تربیت بدنی بر انگیزه برونی پیشرفت تحصیلی دانشجویان تأثیر مثبت دارد. سجادی در سال ۱۳۹۸ به بررسی نقاط ضعف اجرای تربیت بدنی در مدارس ابتدایی تهران با هدف بررسی مشخصات و کارایی معلمان ورزش و امکانات ورزشی مدارس ابتدایی و بررسی طرز تلقی مدیران مدارس ابتدایی مناطق مورد مطالعه درباره تربیت بدنی و همچنین بررسی میزان علاقمندی و

گرایش دانش‌آموزان به درس تربیت بدنی پرداخته است. در این پایان نامه سعی شد تا نقاط ضعف اجرای درس تربیت بدنی در مدارس ابتدایی مناطق ۲۰ گانه آموزش و پرورش تهران بررسی شود تا در ارایه راهنمایی برای رفع آنها از طریق برنامه‌ریزی نیروی انسانی، تبیین اهمیت اثرات تربیتی درس تربیت بدنی و همچنین در ارتباط با امکانات ورزشی مدارس ابتدایی پرداخته شود. در ضمن جهت توجیه مدیران مدارس ابتدایی که اداره کنندگان و برنامه‌ریزان درسی دانش‌آموزان می‌باشند، در رابطه با درس تربیت بدنی برنامه‌هایی پیشنهاد گردد. این تحقیق به صورت میدانی و از طریق دو پرسشنامه مدیران و معلمان با جامعه آماری مناطق بیستگانه شهر تهران و نمونه‌گیری تعداد کل آنان انجام شد. برخی از نتایج تحقیق وی حاکی از آن است که معلمان تربیت بدنی و مدیران فاقد تحصیلات لازم هستند؛ سابقه کار اکثر آنها کمتر از ۵ سال است؛ اکثریت معلمان در وضعیت حق التدریس می‌باشند؛ فضای ورزش مدارس فوق‌العاده کم است؛ لوازم و وسایل ورزشی مدارس ناچیز است؛ مدیران مدارس حساسیت لازم را نسبت به درس نشان نمی‌دهند؛ اکثر معلمان ورزش مناطق مورد مطالعه از امکانات به طرز صحیح استفاده نمی‌کنند؛ معلمان ورزش شاغل در مناطق مورد مطالعه از آگاهی‌های لازم جهت تدریس تربیت بدنی در مدارس ابتدایی برخوردار نبودند. برخی پیشنهادات تحقیق سجادی عبارت بود از: ارایه برنامه مناسب جهت تربیت نیرو در مدارس؛ برنامه‌های عملی جهت استفاده بهتر از امکانات موجود در مدارس ابتدایی؛ ارایه برنامه آموزش جهت توجیه مدیران مدارس ابتدایی؛ تبیین اهمیت اثرات تربیت بدنی ورزش در مدارس ابتدایی؛ برگزاری کلاس‌های مستمر کارآموزی برای معلمان. رضائی در سال ۱۳۹۵ جهت شناخت مشکلات درس تربیت بدنی تحقیقی انجام داده است تا بر اساس آن برنامه‌ریزی مطلوب‌تری را ارایه دهد. هدف کلی پژوهش وی بررسی وضعیت تربیت بدنی در مدارس پسرانه استان خراسان از دیدگاه مسئولین تربیت بدنی مناطق، دبیران ورزش و مدیران مدارس بود. شرایط جغرافیایی و اقتصادی و اجتماعی مناطق مختلف کشور در هر منطقه ویژگی‌های خاص خود را داراست و شاید نتوان تمام نتایج حاصله در یک منطقه را به تمام مناطق کاملاً تعمیم داد و می‌توان عنوان کرد که تقریباً در تمام نقاط مشترک است ولی شدت و ضعف آنها تفاوت داشته و از نظر اولویت‌بندی و درجه اهمیت مسائل تفاوت خواهند داشت. مساله وضعیت تحصیلی عوامل مؤثر دست اندرکار امر تربیت بدنی در آموزشگاه‌ها امریست مهم که اکثریت مسئولین و معلمین دارای مدرک تحصیلی فوق دیپلم و سوابق دیپلم و سوابق خدمتی نه چندان زیاد در این امر بوده‌اند. بررسی وضع کمی و

تأثیر برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی بر تسهیل یادگیری ...

کیفی تأسیسات جهت اجرای درس تربیت بدنی در مدارس، وضعیت تحصیلی و سابقه خدمت آموزشی معلمان تربیت بدنی، حمایت مسئولین و مدیران مدارس، از عوامل مؤثر بودند که لازمه اجرای مناسب و مفید این درس در اکثر تحقیقات قلمداد شده است. هم چنین در بعضی تحقیقات مشاهده شده است اجرای درس تربیت بدنی در مناطقی که در طبقات مختلف اقتصادی، جغرافیایی و اجتماعی قرار می‌گیرند متفاوت بوده است. اولیاء دانش‌آموزان وضعیت درس تربیت بدنی فرزندان خود را پیگیری نمی‌کنند و هم چنین در این خصوص آگاهی نداشته‌اند. روت کاتلین^۱ و همکاران (۲۰۱۹) در مطالعه‌ای موردی با عنوان تلفیق از دیدگاه دانش‌آموزان، ساخت معنا در علوم مدارس ابتدایی انجام دادند. در این مطالعه دانش‌آموزان کلاس پنجم، آموخته‌های درس مطالعات اجتماعی و کارگاه نویسندگی را با درس علوم ارتباط داده، تلفیق کردند. دانش‌آموزان در مصاحبه‌های پایان سال، نشان دادند به شیوه‌های مؤثر، دانش را هم در درون حوزه‌های موضوعی و هم میان آن‌ها تلفیق می‌کنند. شیور و برلک^۲ (۲۰۱۷) موقعیت‌ها و فعالیت‌ها طرح‌ریزی شده‌ای را برنامه درسی می‌دانند که توسط معلم به اجرا گذاشته می‌شود تا در یادگیری دانش‌آموز اثر بگذارد. واکر^۳ (۲۰۱۵) معتقد است برنامه درسی شیوه‌ای خاص از نظم بخشیدن به محتوا و اهداف برای یاددهی و یادگیری در مدارس می‌باشد. وایت هد و هندری^۴ (۲۰۱۰) عنوان کرده‌اند که در انگلستان، همچون بسیاری از کشورهای جهان، در اغلب موارد میان آنچه که متخصصان برنامه‌ریزی درسی بیان می‌کنند که در درس تربیت بدنی مدارس باید اجرا شود و آنچه که معلمان تربیت بدنی در عمل اجرا می‌کنند تفاوت وجود دارد. مخاطبان بین‌المللی معمولاً آنچه را که متخصصان برنامه‌ریزی درسی مطرح کرده‌اند مطالعه می‌کنند و نه آنچه که اجرا می‌شود. معلمان تربیت بدنی در انگلستان آزاد هستند که برنامه درسی تربیت بدنی را آنطور که می‌خواهند طراحی کنند. این آزادی موجب شده است که میان برنامه درسی مدارس مختلف تفاوت وجود داشته باشد. تدوین و تغییر در برنامه درسی یک فرایند مداوم در هر سطح از نظام آموزش است. گاهی اوقات این تغییرات بر مبنای تجربیات افراد فعال در زمینه آموزش و پرورش است و گاهی نیز در سطح نظریه پردازان انجام می‌شود و به سطوح اجرایی برنامه درسی تربیت بدنی منتقل

---

1. Katlin, R.

2. Shaver & Berrlak

3. Walker, H

4. Whitehead & Hendry, 1976

می‌شود. جونز^۱ (۲۰۱۳) نیز به بررسی تربیت بدنی در چین پرداخته است. طبق نظر این محقق، اگر چه نظام چین همگن و یک پارچه است، اما تفاوت‌های قابل توجهی در بخش‌های مختلف آن وجود دارد. در سطح ایالت‌های چین، تربیت بدنی در مدارس و دانشگاه‌ها توسط مقررات وضع شده در ۲۰۱۲ که به امضای رئیس جمهور وقت رسیده است اداره می‌شود. در این مقررات بر مواردی که مدارس مجبورند از سیاست‌های ایالتی پیروی کنند تأکید شده است. ساختار سلسله مراتبی در نظام آموزشی چین در پیروی از مقررات آشکار است و اگر چه قدرت ایالتی در سال‌های اخیر افزایش یافته است، اما مدارس هنوز هم مجبورند تا از الگوهای ملی در سراسر کشور پیروی کنند. نظام آموزشی با دقت توسط دولت کنترل می‌شود. هدف اصلی برنامه‌های تربیت بدنی در چین فراهم کردن یک ساعت فعالیت جسمانی در روز برای تمام دانش‌آموزان است. که حاوی پیام مهمی می‌باشد. در همین حال، مشخص است که دولت با قدرت در جهت ارتقای ورزش سطح عالی با کمک شبکه مدارس ورزش استانی تلاش می‌کند. در تحقق این امر ورزش مدارس معمولی نقطه شروع می‌باشند. تا قبل از ۲۰۱۲، «طرح سراسری سلامتی در چین» با هدف افزایش شرکت در فعالیت‌های ورزشی تدوین و اجرا شد. یکی از تغییرات این طرح، توجه بیشتر به ورزش همگانی پس از توسعه اقتصادی چین بود. در نتیجه، توجه به تربیت بدنی در مدارس افزایش یافت. توجه مدارس به ورزش‌های غیر المپیکی کاهش یافته و رو به کاهش است. به عبارت دیگر محتوای درس تربیت بدنی در مدارس به ورزش‌هایی متمرکز است که در بازی‌های المپیک وجود دارد. در این میان ورزش ملی چین یعنی ووشو استثناء است.

در انتها پیشنهاد می‌شود جهت افزایش میزان یادگیری دانش‌آموزان از الگوی برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی به عنوان رویکردی مؤثر استفاده شود همینطور پیشنهاد می‌شود متصدیان مربوطه با ایجاد کارگاه آموزشی با عنوان آموزش برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی برای دانش‌آموزان موجب بهبود یادگیری آنان شوند.

موازین اخلاقی

ملاحظات اخلاقی در پژوهش با جلب رضایت آگاهانه شرکت کنندگان رعایت شده است؛ همچنین به افراد درباره محرمانه بودن نتایج اطمینان داده شد.

تأثیر برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی بر تسهیل یادگیری ...

سپاسگزاری

از همه شرکت کنندگان در پژوهش و همه کسانی که در اجرای این پژوهش همکاری داشتند؛ تشکر و قدردانی می‌شود.

منابع

- احمدی، پ. (۱۳۹۰). طراحی و سازمان‌دهی محتوای برنامه درسی: رویکرد بین‌رشته‌ای در برنامه درسی تلفیقی. تهران. آیتز. زمستان ۱۳۹۰، چاپ اول.
- اسماعیلی، م. (۱۳۹۹). مطالعه تطبیقی برنامه درس تربیت بدنی دوره ابتدایی ایران و کشورهای منتخب جهان، پرتال جامع علوم انسانی.
- تایلر، رالف، (۱۳۹۵). اصول اساسی برنامه‌ریزی و آموزشی، ترجمه علی، تقی پورظهیر، انتشارات: آگه.
- جلالی، ع؛ عباسی، م. (۱۳۹۷). فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش و پرورش سایر کشورهای دنیا، برنامه درسی در عصر فناوری اطلاعات و ارتباطات در تهران، انتشارات: آیتز.
- جوادی پور، م. (۱۳۹۷). طراحی و اعتباربخشی الگوی مطلوب برنامه درسی تربیت بدنی دوره ابتدایی ایران، نشریه پژوهش در علوم ورزشی، دوره ۴، شماره ۱۴.
- حسن زاده، ن. (۱۳۹۸). طراحی الگوی برنامه‌ریزی درسی تربیت بدنی سپاه، نشریه پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی، دوره ۲۷، شماره ۴۵.
- خسروی، ر؛ کافی زاده، م. (۱۳۹۵). تحلیلی بر منطق تایلر در برنامه‌ریزی درسی: مضامین موجه و مغفول، فصلنامه علوم تربیتی، سال ۵، شماره ۱۸، ۶۷-۸۸.
- خوش نشین، ز. (۱۳۹۷). تأثیر آموزش تلفیقی بر میزان یادگیری دانش‌آموزان در درس علوم، نشریه علمی - پژوهشی فناوری آموزش، شماره ۴.
- زارع، س. (۱۳۹۵). اثر آموزش تلفیقی بر انگیزه پیشرفت تحصیلی دانشجویان، پایان کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد.
- شعاری نژاد، ع. (۱۳۹۳). فلسفه آموزش و پرورش، انتشارات: امیرکبیر.
- شعبانی، ح. (۱۳۹۵). برنامه درسی در عصر فناوری اطلاعات و ارتباطات، انتشارات: آیتز.
- عارفی، م. (۱۳۹۵). ارزیابی برنامه درسی رشته علوم تربیتی (گرایش مدیریت آموزشی) در آموزش عالی ایران از دیدگاه دانشجویان، متخصصان و کارفرمایان، مطالعات برنامه درسی آموزش عالی، دوره اول، شماره اول، ۴۳-۷۴.

میرکمالی، م؛ خورشیدی، ع. (۱۳۹۸). روش‌های پرورش خلاقیت در نظام آموزشی، انتشارات یسطرون. یزدانی، فریدون. (۱۳۹۸). بررسی و مقایسه اثربخشی روش آموزش اکتشافی هدایت شده و روش آموزش نمایشی بر پیشرفت تحصیلی درس علوم تجربی مقطع ابتدایی (شهرستان ملایر). پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبائی تهران.

یوسف زاده چوسری، م؛ استوار، ع. (۱۳۹۱). رویکرد تلفیقی، از تئوری تا عمل. در کتاب رویکرد تلفیقی در برنامه درسی. چاپ دوم. تهران، انتشارات انجمن اولیا و مربیان.

Applebee, A.N; Adler, M & Flihan, SH. (2017). "Interdisciplinary Curricula in Middle and High School classrooms: Case study of Approaches to curricula and Instruction". American Education Research. Washington. 44. (4). P:100-138.

Barnett, R.; Coate, K. (2010). Engaging The Curriculum In Higher Education. Maidenhead: SRHE/OpenUniversity Press.

Blenker, P., Dreisler, P., Færgemann, H. M., & Kjeldsen, J. (2019). A framework for developing entrepreneurship education in a university context. International Journal of Entrepreneurship and Small Business, 5 (1), 45-63.

Jacobs, D. (2017). Creating a timely curriculum: a conversation with Perkins Gough. Educational Leadership, V.61 (4): pp. 12-17.

Katlin, R. (2019). integration from a student point of view: Making the concepts in science.

Mehana, M; Kilani, H. (2010). "Enhancing physical Education in Omani Basic Education curriculum.

Osman, S. Z. M., Jamaludin, R., & Mokhtar, N. (2014). Flipped classroom and traditional classroom: lecturer and student perceptions between two learning cultures, a case study at Malaysian Polytechnic. International Education Research, 2 (4), 16-25.

Schultz, D., Duffield, S., Rasmussen, S. C., & Wageman, J. (2014). Effects of the flipped classroom model on student performance for advanced placement high school chemistry students. Journal of chemical education, 91 (9), 1334-1339.

Sheppard-Law, S., Curtis, S., Bancroft, J., Smith, W., & Fernandez, R. (2018). Novice clinical nurse educator's experience of a self-directed learning, education and mentoring program: a qualitative study. Contemporary nurse, 54 (2), 208-219.

Siriwongs, P. (2015). Developing students' learning ability by dint of self-directed learning. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 197, 2074-2079

تأثیر برنامه درسی تربیت بدنی با رویکرد تلفیقی بر تسهیل یادگیری ...

- Thanasingam, S., Alan Soong, A. K. & Hu, Chun. (2020). the impact of a spring cycle blended curriculum model on learning: A case study. Proceedings ascilite Melbourne, <http://www.ascilite.org.au/conferences/melbourne08/procs/thanasing>
- Webb, P; Pearson, P. (2018). “An Integrated Approach to teaching Games for understanding (TGFU). 1 st Asia pacific sport in Education conference: Ngunyawaiendiyerthoappendi play to Educate. A delaide. 21 January 2018
- Yuan, H. B., Williams, B. A., Fang, J. B., & Pang, D. (2020). Chinese baccalaureate nursing students' readiness for self-directed learning. Nurse education today, 32 (4), 427-431.